

INDHOLD

Dansk forord ved May Scharling	7
Forord ved Salvador Minuchin	9
Forfatterens forord	13
Indledning af Alan Crooklin	17
KAPITEL 1	
Udvikling af en kontekstbaseret metode	27
KAPITEL 2	
Flerfamilieterapi – historie og grundlag	38
KAPITEL 3	
At udvikle et dagcenter for familier	46
KAPITEL 4	
Familieskolen	79
KAPITEL 5	
Marlboroughmodellens anvendelser	99
KAPITEL 6	
Kompetencer og teknikker i flerfamilieterapi	115
EPILOG	
På vej mod en flerfamiliegruppeterapi	140
Litteratur	145
Register	150

FORORD ved May Scharling

Hvorfor foregår der sjældent flerfamilieterapi? Spørgsmålet stilles af forfatterne.

Den systemorienterede litteratur om familieterapi handler hovedsagelig om »traditionel« behandling med én familie ad gangen og måske inddragelse af det såkaldt meningsskabende system omkring familien. At lade familierne være aktive deltagere i hinandens behandling er et nyt skridt at tage. Her er bogen, som kan hjælpe på vej.

Flerfamilieterapi indeholder en beskrivelse af, hvorledes ideen med flerfamilieterapi og skolefamiliebehandling med flere forældre har udviklet sig gennem vellykkede og mindre succesfulde faser med forskellige metoder og inspirationer.

For en halv snes år siden var der i familiebehandlerekredse – måske er de der stadig – faglige diskussioner mellem tilhængere af den strukturelle metode og dem, der orienterede sig mod Milanometoden, særligt Cecchins ideer. Det blev diskuteret, hvorvidt den ene metodes terapeutiske rolle og position var mere acceptabel end den andens. Det er befriende at se, hvordan Marlboroughgruppen har plukket ideer fra såvel den ene som den anden metode samt en lang række andre ideer og dernæst skabt noget nyt.

At læse *Flerfamilieterapi* er langt mere end at blive bekendt med den overordnede model, dens program og konkrete forslag til opgaver. Den giver én grund til at reflektere over egne foretrukne modeller og rammer i familiebehandling. Foregår ens arbejde mon i de mest hensigtsmæssige kontekster?

Flerfamilieterapi er i høj grad en idébog. Det er vanskeligt ikke at lade sig inspirere af de mange kreative måder at arbejde på, som Marlboroughmodellen og dens udløbere er udtryk for. Om

end der er tale om en selvstændig model med flere familier sammen på én gang, vil ideerne kunne modificeres til mange flere forskellige settings og kontekster – i Marlboroughs ånd.

Forfatterne er allerede efterspurgt som undervisere i Danmark, så det er dejligt at endnu flere fagpersoner får mulighed for at sidde med denne komprimerede inspirationsbog i hånden – på dansk. På familierapiuddannelser bør den være obligatorisk pensum.

May Scharling

Diplomuddannelsen i Familierapi

Januar 2004

FORORD ved Salvador Minuchin

Denne korte bog er skrevet i et enkelt sprog, selv om den beskriver en helt usædvanlig proces: Hvordan medarbejderne ved Marlborough Family Service har forsøgt sig frem gang efter gang i en bestræbelse på konstant at forny og forbedre tilbuddene til klientfamilierne uden at give køb på hensynet til deres velbefindende. I 1976 igangsatte Alan Cooklin denne proces ved at koble Maxwell Jones' eksperimenter og tanker om det terapeutiske samfund sammen med Batesons begreb om systemisk tænkning. Det var to højst umage udgangspunkter at vælge som grundlag for en »institution for forandring« – et daghospital, der skulle arbejde med multiproblemfamilier, som normalt modtog en vifte af ydelser fra en række offentlige instanser, der i sidste ende på mange forskellige måder fungerede ineffektivt.

Da jeg i slutningen af 1970'erne holdt et sabbatår i London, blev jeg af Cooklin inviteret til at fungere som konsulent for medarbejderne, og jeg mødte en institution, der var forud for sin tid. Jeg satte hovedparten af mine kræfter ind på at hjælpe med at integrere familieterapiteamet, der var inspireret af den systemiske tænkning, med familieskolen og familiedagcentret, der i højere grad blev drevet på grundlag af pragmatiske og pædagogiske principper. Personalet inspireredes desuden fra mit arbejde til at skabe udfordringer og terapeutiske kriser. De omsatte denne orientering til procedurer, der i nogle tilfælde fungerede godt og i andre førte til problemer – hvad de selv beskriver detaljeret i bogen.

I løbet af 1980'erne revurderede gruppen sit arbejde og inviterede Boscolo og Cecchin, lederne af Milanogruppen, til at rådgive centret. Derved kom der fokus på terapeutens funktion, på det professionelle netværk som en del af problemet, på brugen af cir-

kulære spørgsmål og i almindelighed på en mere symmetrisk relation mellem personale og patienter. Det enestående ved Marlboroughmodellen er, at den ikke skubbede tidligere erfaringer til side under sin udvikling, men derimod ekspanderede ved at vælge og vrage og sammenstykke de forskellige elementer. Efterhånden som teknologien blev bedre, begyndte personalet for eksempel at videooptage familiernes indkøbsture i supermarkedet – en gammel tanke fra den progressive undervisning, nu blot anvendt på studiet af transaktionsmønstre inden for familien. Og Brenda McHughs interesse for amatørteater forvandlede de traditionelle rollespil til hele små dramastykker med familiemedlemmer og medarbejdere ved kommunale boligmyndigheder som rollefag. Alle nyskabelserne er fra projektmedarbejdernes side gennemsyret af respekt for familiens ressourcer og muligheder, af et stærkt ønske om social retfærdighed og af en betydelig energi, der giver sig udslag i kreative reaktioner på vanskelige omstændigheder for familierne.

I denne bog fokuserer forfatterne på flerfamilieterapimodelens anvendelser. De søger at integrere disse ved at tage udgangspunkt i den flerfamilieteknik, der blev udviklet af Laqueur, La Burt og Morong (1964), og præsenterer et fyldigt og komplekst udvalg af procedurer til håndtering af særlige problemstillinger i forskellige kontekster: hospitalsafdelinger, hvor man arbejder med familier, hvori der er et medlem med spiseforstyrrelse; familier med børn, der har kroniske problemer i skolen; rapporter til domstolene om muligheden for at genforene en familie, hvori der forekommer vold eller overgreb. Gennemgangen af disse situationer er en blanding af tankevækkende refleksioner og detaljerede procedurebeskrivelser af, hvordan man gennemfører terapisesioner i hjemmet; hvordan man etablerer forbindelse mellem et medlem af en familie og en anden familie og hvorfor; Familieskolens ugeskema; brugen af reflekterende team i arbejdet med familier, der er henvist af retten.

Jeg ser i denne bog og hos dens forfattere en vision om en mulig integration af det offentlige indsats på den mentale sundheds område – en vision, der blandt andet indebærer arbejde i

økologiske nicher, opmærksomhed over for konteksten og moralsk forpligtelse til at aktivere folks egne muligheder, og som bæres frem af terapeuter, der konstant og fleksibelt er på jagt efter en mangfoldighed af effektive procedurer.

Salvador Minuchin

Boston

FORFATTERNES FORORD

Denne bog er tilegnet Alan Cooklin, der har været inspirationskilden til en stor del af det arbejde, hvorpå den er baseret. Da han blev udnævnt til lægefaglig direktør for det daværende Marlborough Day Hospital, fik han hurtigt indført den systemiske metode på en institution, der dengang var domineret af psykoanalytisk tænkning overført på et offentligt daghospitals rammer (Mawson & Meyer 1972). Ret hurtigt opstod tankerne om et familiedagshospital og en familieskole. Denne bogs tre forfattere blev medlemmer af gruppen for over 20 år siden, og de har med Alan Cooklins hjælp videreudviklet metoden. Salvador Minuchin udgjorde en vigtig inspirationskilde for to årtier siden, da han i en periode ofrede en betydelig del af sin tid og energi på at arbejde sammen med os. Hans strukturerede og strukturelle bidrag/input virkede som den rette modgift mod familiernes – og vores eget – indre kaos. Han har også læst et udkast til denne bog og fremsat mange nyttige kommentarer. Mange tidligere og nuværende kolleger fra Marlborough Family Service har i årenes løb bidraget til vores udvikling, ikke mindst Ann Stevens. Hun ledede vores familiedagcenter i næsten 15 år, og hendes kliniske dygtighed og kreativitet er ikke glemt. I de senere år har vi ladet os stimulere af andre grupper rundt omkring i Europa, der har eksperimenteret med vores ideer og videreudviklet dem – specielt gruppen i Dresden under ledelse af Michael Scholz.

Denne bog beskriver det flerfamiliearbejde, som er udviklet af Marlborough Family Service, og dets anvendelsesmuligheder i andre sammenhænge. Medlemmerne af vores gruppe har i årenes løb skrevet et antal artikler og bogkapitler om forskellige aspekter af vores arbejde. Vi har imidlertid aldrig skrevet en systematisk fremstilling af vores arbejde og dets organisationsprincipper.

I betragtning af den genvakte interesse for flerfamilieterapien fandt vi det på tide at udarbejde en bog, som beskriver både specifikke projekter og generelle teknikker og metoder, der kan anvendes i arbejdet med flere familier samtidigt. Der findes i øjeblikket ikke en bog af denne art, og vi håber, at den nærværende kan udfylde huller.

Hvor forskellige forfatterne end er, har vi dog en række specifikke professionelle erfaringer, antagelser og værdier til fælles, og disse afspejles i vores metode. Først og fremmest er vi engagerede i at arbejde systemisk inden for den offentlige sektor, hovedsagelig med dårligt stillede børn, voksne og familier. Herved bliver vi hele tiden mindet om kompleksiteten i familien og i det behandelende system, og om samspillet mellem de to. Vores holdninger er inspireret af en række systemiske paradigmer, først og fremmest en model for aktiv forandring, med fokus på »her og nu-situationen«, behovet for intensitet i det terapeutiske møde og sidst, men ikke mindst, kontekstens altafgørende betydning. Vi indgår i et flerfagligt team, der omfatter socialarbejdere, psykologer, børnespsykoterapeuter, sygeplejersker, lærere, psykiatere og folk i tilknyttede funktioner, og de bidrager alle til at skabe en multiperspektivisk og multipositionel synsvinkel. Vi arbejder inden for rammerne af en institution, Marlborough Family Service, som forsøger både at beskæftige og arbejde med personer fra mange forskellige etniske og kulturelle baggrunde. Dette forhold forstærker yderligere vores bevidsthed om det relative i værdierne og antagelserne, med store konsekvenser for vores kliniske praksis. Med henblik på yderligere udforskning af nye og anderledes tanker arrangerer vi en række efteruddannelses- og undervisningsmøder på vores institution, hvorved vi får lejlighed til at lære af andre. Vi har i mange år også været involverede i undervisning og konsulentvirksomhed i forhold til institutioner og grupper over hele Europa, hvorved vi har kunnet eksportere vores ideer og fået lejlighed til at reflektere over deres anvendelighed i forskellige kontekster. Den deraf følgende feedback har yderligere bidraget til og forandret vores praksis.

I vores kliniske arbejde tror vi meget på at etablere partner-

skaber med både børn, voksne og deres familier. Dette vil sige at sænke barrierne mellem klient og behandler og at udflade alle hierarkier så meget som muligt, samtidig med at man anerkender, at der er betydelig forskel på folk, der søger hjælp, og folk, der får løn for at give den. Når vi anvender ordet »familie«, både i denne bog og i vores kliniske praksis, er vi fuldt bevidste om dets tydelige begrænsninger: »Familie« skal under ingen omstændigheder forstås i ordets normative betydning: kernefamilie. Vi betragter det som et bekvemt, men ofte misvisende ord, der beskriver mangfoldige og ofte komplekse relationer mellem personer, som er fælles om nogle vigtige sider af livet. Vi er opmærksomme på de mange forskellige typer familie, der findes, alt efter kultur, historie og økonomiske omstændigheder. I denne bog er vi ligeledes opmærksomme på, hvordan udtrykket »familie« kan misforstås som en antydning af, at der findes en slags organisme, der kan kaldes »en familie«, med fælles sind og koordinerede handlemåder. Selv om familier til tider faktisk kan opføre sig, som om de udgjorde en enhedsorganisme, gør de det – ligesom enhver anden gruppe – kun i sjældne tilfælde. Uanset hvordan den enkelte familie definerer sig selv, består den af medlemmer, som er forskellige – beslægtede eller ej, nære eller fjerne, tilstedeværende eller fraværende. Disse forskellige medlemmer har normalt meget forskellige tanker, handlinger og følelser. I denne bog må samlebegrebet »familie« derfor udfyldes af læseren selv med visse af de ovenfor nævnte dimensioner.

Flerfamiliearbejde kræver tid sammen igennem lange perioder, herunder hele dage og uger. Dette indebærer, at man opbygger relativt tætte partnerskabsrelationer til klienterne, og at nærheden bliver større end normalt inden for det terapeutiske arbejde. Og netop derfor bliver vores daglige arbejde kontinuerligt kritiseret af familierne og af os selv. Sammen med familierne forsøger vi konstant at skabe og genskabe relevante kontekster, der kan benyttes til at fremme muligheden for forandring. Dette er et udtryk for vores bevidsthed om, at der hele tiden lurer en fristelse til at tilpasse klienterne og deres familier til institutionernes praksis i stedet for omvendt. En stor del af vores arbejde

er baseret på den antagelse, at alle enkeltpersoner, uanset hvor dårligt stillet de tilsyneladende er, har ressourcer. Denne overbevisning – der muligvis kan kaldes en fordom – hjælper os til at opmuntre familierne til at hjælpe hinanden.